

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

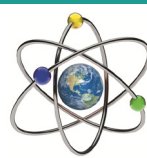
№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 144 sahifa,
2-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
<i>Abdullayeva Sh. H.</i>	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
<i>Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li</i>	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
<i>Abdullayeva Feruza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
<i>Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi</i>	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
<i>Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li</i>	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish	59
<i>Kalandarova Maxliyo Aslonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
<i>Kamalova Dilrom Olimjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
<i>Kamolova Gavhar Akbarovna</i>	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatrovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
<i>Maxkamova Laylo Majidovna</i>	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
<i>Mengliqulova Maftuna Abdullayevna</i>	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
<i>Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi</i>	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
<i>Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari	90
<i>Suyarov Xurshid Baxriddinovich</i>	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
<i>Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi</i>	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
<i>Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
<i>Vaisova Yodgora Sardorbek qizi</i>	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
<i>Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
Xalilayev Batirjon Taxirovich	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
Xalknazarova Aysuliw Maxsetbaevna	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
Xurramov Anvar Jumanazarovich	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений.....	133
Аслонова Гуллола Акрам кизи	
Понятие эмоционально-оценочной лексики.....	137
Каримбаев Ниетбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения.....	140
Умарова Дильфуза Маматкуловна	

O'SIMLIKLAR GURUHLARI MAVZUSINI O'QUVCHILARGA TUSHUNTIRISHDA INTERFAOL METOD VA VOSITALARDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI

Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li
Abdulla Avloniy nomidagi pedagogik mahorat
milliy instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada "O'simliklar guruhlarini" mavzusini o'quvchilarga tushuntirish jarayonida interfaol metod va vositalardan foydalanishning pedagogik samaradorligi tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida 5E modeli, klaster usuli, Venn diagrammasi, "Aqliy hujum" metodi hamda STEAM yondashuvining qo'llanilishi o'quvchilarning bilimni faol o'zlashtirishi, mantiqiy va tanqidiy fikrlashi, shuningdek, amaliy ko'nikmalarining rivojlanishiga xizmat qilishi ilmiy asoslab beriladi. Shuningdek, raqamli vositalar va vizual materiallardan foydalanish o'quvchilarda fanga nisbatan qiziqishni oshirishi hamda biologik tushunchalarning ongli ravishda shakllanishiga yordam berishi yoritiladi. Tadqiqot natijalari interfaol yondashuv an'anaviy o'qitish usullariga nisbatan yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: o'simliklar guruhlarini, interfaol metod, pedagogik samaradorlik, 5E modeli, STEAM yondashuvi, biologiya ta'limi, raqamli vositalar, klaster usuli, Venn diagrammasi, faol o'qitish.

Abstract: This article analyzes the pedagogical effectiveness of using interactive methods and tools in teaching the topic "Plant Groups" to students. The study substantiates that the application of the 5E model, cluster method, Venn diagram, brainstorming technique, and the STEAM approach enhances active learning, develops logical and critical thinking, and improves practical skills. Furthermore, the use of digital tools and visual materials increases students' interest in biology and supports the conscious formation of scientific concepts. The research findings indicate that interactive approaches are more effective than traditional teaching methods in improving learning outcomes.

Key words: plant groups, interactive methods, pedagogical effectiveness, 5E model, STEAM approach, biology education, digital tools, cluster method, Venn diagram, active learning.

Аннотация: В статье анализируется педагогическая эффективность использования интерактивных методов и средств при объяснении темы "Группы растений" учащимся. Обосновывается, что применение модели 5Е, кластерного метода, диаграммы Венна, метода "мозговой штурм", а также STEAM-подхода способствует активному усвоению знаний, развитию логического и критического мышления и формированию практических навыков. Кроме того, использование цифровых инструментов и визуальных материалов повышает интерес учащихся к предмету и способствует осознанному формированию биологических понятий. Результаты исследования показывают, что интерактивный подход является более эффективным по сравнению с традиционными методами обучения.

Ключевые слова: группы растений, интерактивные методы, педагогическая эффективность, модель 5Е, STEAM-подход, обучение биологии, цифровые технологии, кластерный метод, диаграмма Венна, активное обучение.

KIRISH

O'simliklar – Yer yuzidagi tirik organizmlar ichida eng muhim guruhlardan biridir. Ular fotosintez jarayoni orqali kislorod ishlab chiqaradi, oziq zanjirining boshlang'ich bo'g'ini hisoblanadi va ekologik muvozanatni saqlaydi. Biologiyada o'simliklar tuzilishi, ko'payishi va rivojlanish xususiyatlariga ko'ra bir necha asosiy guruhlar bo'linadi.

Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish, muammoli vaziyatlarga yechim topish hamda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar ta'lim jarayonini faqat bilim berish bilan cheklab qo'ymasdan, balki o'quvchini faol subyekt sifatida shakllantirishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan biologiya fanini o'qitishda interfaol metod va vositalardan foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

1-rasm: Suvo'tlar (Algalar)

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Biologiya fanida "O'simliklar guruhleri" mavzusi o'quvchilarda tirik organizmlarning xilma-xilligi, ularning tuzilishi, ko'payishi va ekologik ahamiyati haqidagi dastlabki ilmiy tasavvurlarni shakllantiradi. Mazkur mavzu o'simliklarning suv o'tlari, moxlar, qirqquloqlar, ochiq urug'lilar va yopiq urug'lilar kabi guruhlarga ajratilishini, ularning o'ziga xos xususiyatlarini tushuntirishni talab qiladi. Ushbu bilimlar keyingi biologik tushunchalar – evolyutsiya, ekologiya, fotosintez, biosfera kabi mavzularni o'zlashtirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

An'anaviy o'qitish usullarida o'quvchi ko'proq tinglovchi rolida bo'lib, bilim tayyor shaklda beriladi. Shu sababli interfaol metodlar – 5E modeli, klaster usuli, Venn diagrammasi, "Aqliy hujum", kichik guruhlarda ishlash, loyiha metodi kabi usullarni qo'llash ta'lim samaradorligini oshiradi. Bu metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlaydi, mantiqiy va tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi hamda nazariy bilimni amaliy faoliyat bilan bog'lashga yordam beradi.

Shuningdek, zamonaviy raqamli vositalar – multimedia taqdimotlar, interaktiv testlar, virtual laboratoriyalar, animatsion tasvirlar va vizual diagrammalar o'simliklarning tuzilishi va tasnifini yanada tushunarli va qiziqarli shaklda o'zlashtirishga imkon yaratadi. Vizual materiallar biologik obyektlarning ko'rinishi, rivojlanish jarayoni va o'zaro farqlarini aniq tasavvur qilishga yordam beradi.

Demak, "O'simliklar guruhleri" mavzusini o'qitishda interfaol metod va vositalardan foydalanish o'quvchilarning bilimni ongli o'zlashtirishi, ekologik tafakkurini rivojlantirishi hamda biologiya faniga bo'lgan qiziqishini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Mazkur masalani ilmiy-pedagogik jihatdan o'rganish va amaliyotda qo'llash ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Interfaol ta'lim metodlari quyidagi pedagogik nazariyalarga tayanadi:

1. Konstruktivizm (J. Piaget, L. Vygotskiy) – bilim ijtimoiy hamkorlik va tajriba asosida shakllanadi.
2. Faoliyat yondashuvi – o'quvchi bilimni faol harakat va muammoli vaziyat orqali egallaydi.
3. Kognitiv rivojlanish nazariyasi – tahlil, taqqoslash va umumlashtirish orqali bilim mustahkamlanadi.
4. 5E modeli (R. Bybee) – izlanish va tadqiqot asosidagi o'qitish bilimning ongli o'zlashtirilishini ta'minlaydi.

Mazkur nazariyalar o'simliklar guruhlarini tasniflash, ularni o'zaro taqqoslash va ekologik ahamiyatini anglash jarayonida ayniqsa muhimdir. Ular o'quvchining kognitiv faolligini oshiradi, bilimni ongli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi va uzoq muddatli natija beradi. Shuning uchun interfaol pedagogik texnologiyalarni biologiya darslarida tizimli ravishda qo'llash ilmiy va metodik jihatdan asoslangan hisoblanadi.

Asosiy xususiyatlari:

- Asosan suv muhitida yashaydi (ko'l, daryo, dengiz).
- Tanasi ildiz, poya va barglarga ajralmagan.
- Ko'pincha mikroskopik bo'ladi.
- Sporalar orqali ko'payadi.

Ahamiyati:

- Kislorod ishlab chiqaradi.
- Baliqlar va suv organizmlari uchun oziq manbai.
- Ba'zi turlari oziq-ovqat va farmatsevtikada ishlatiladi.

2-rasm: Moxlar

Asosiy xususiyatlari:

- Nam joylarda o'sadi.
- Ildizi haqiqiy emas (rizoidlar mavjud).
- Sporalar bilan ko'payadi.
- Past bo'lyli o'simliklar.

Ahamiyati:

- Tuproq hosil bo'lishida ishtirok etadi.
- Namlikni saqlaydi.
- Torf hosil qiladi (yoqilg'i sifatida ishlatiladi).

3-rasm: Qirquqlar

Asosiy xususiyatlari:

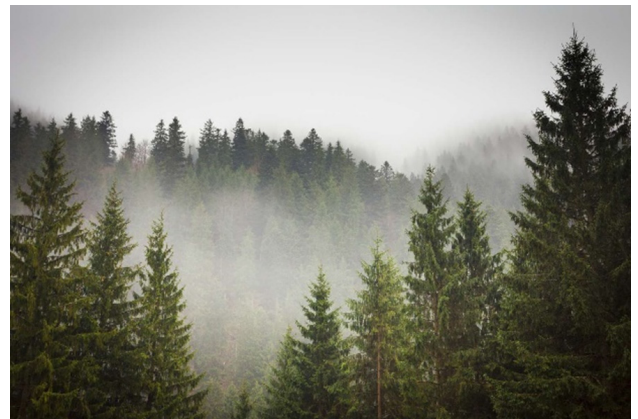
- Ildiz, poya va barglari mavjud.
- Gullamaydi.
- Sporalar orqali ko'payadi.
- Ko'proq soyali va nam joylarda o'sadi.

Ahamiyati:

- Manzarali o'simlik sifatida ishlatiladi.
- Qadimda toshko'mir hosil bo'lishida qatnashgan.

4-rasm: Ochiq urug'lilar

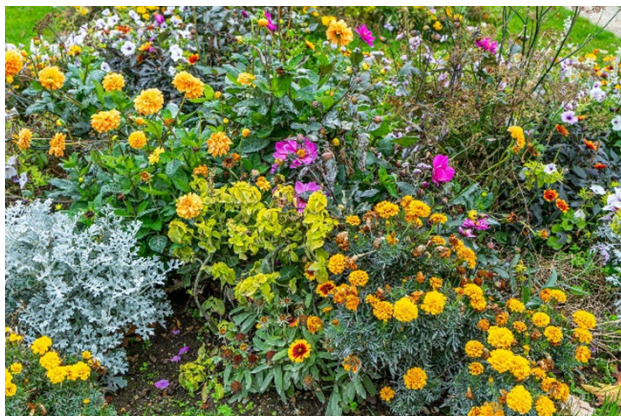
Asosiy xususiyatlari:

- Urug'lari ochiq holda (shishaklarda) joylashadi.
- Ko'pchiligi doim yashil daraxtlar.
- Shamol yordamida changlanadi.

Misollar: Qarag'ay, Archa, Kedr

Ahamiyati:

- Qurilish materiali.
- Havoni tozalaydi.
- Yog'och sanoatida muhim.

5-rasm: Yopiq urug'lilar (Gulli o'simliklar)

Asosiy xususiyatlari:

- Gullaydi va meva hosil qiladi.
- Urug' meva ichida joylashgan.
- Eng keng tarqalgan o'simliklar guruhi.

Ikki guruhga bo'linadi:

Bir urug'pallalilar (bug'doy, piyoz),

Ikki urug'pallalilar (olma, kungaboqar)

Ahamiyati:

- Oziq-ovqat manbai.
- Dorivor o'simliklar.
- Iqtisodiy ahamiyatga ega.

Umumiy taqqoslash jadvali

Guruh	Gullaydi	Urug' bor	Sporali	Yashash muhiti
Suvo'tlar	×	×	✓	Suv
Moxlar	×	×	✓	Nam joy
Qirqquloqlar	×	×	✓	Nam, soyali
Ochiq urug'lilar	×	✓	×	Quruqlik
Yopiq urug'lilar	✓	✓	×	Har xil

Interfaol metodlar asosida o'qitish usullari

Siz interfaol va zamonaviy metodlarga qiziqasiz, shuning uchun quyidagi usullar ayniqsa samarali:

“Venn diagramma” usuli

Ochiq va yopiq urug'lilarni taqqoslash.

Sporali va urug'li o'simliklar o'xshash va farqli jihatlari.

5E modeli

- Engage – O'simliklarning suratlarini ko'rsatish.
- Explore – O'quvchilarni guruhlariga bo'lib tasniflash.
- Explain – Nazariy tushuntirish.
- Elaborate – Mahalliy misollar (O'zbekiston o'simliklari).
- Evaluate – Test yoki mini-loyiha.

Klaster metodi

Markazga “O'simliklar” yoziladi va tarmoqlanadi.

STEAM yondashuvi

Mikroskop orqali barg tuzilishini ko'rish. Fotosintez tajribasi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'simliklar biologik tuzilishi va ko'payishiga ko'ra 5 asosiy guruhga bo'linadi: suv o'tlari, moxlar, qirqquloqlar, ochiq urug'lilar va yopiq urug'lilar. Ular ekologik tizimning asosi hisoblanadi. Interfaol metodlar asosida o'qitish esa o'quvchilarda tahliliy fikrlash, kuzatuvchanlik va ilmiy dunyoqarashni rivojlantiradi. “O'simliklar guruhlari” mavzusini o'quvchilarga tushuntirish jarayonida interfaol metod va zamonaviy ta'lim vositalaridan foydalanish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Mazkur yondashuv o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirokini ta'minlab, ularni mustaqil fikrlashga, tahlil qilishga va xulosa chiqarishga undaydi. Natijada biologik tushunchalar yuzaki emas, balki ongli va tizimli ravishda shakllanadi.

Interfaol metodlar – 5E modeli, klaster usuli, Venn diagrammasi, “Aqliy hujum”, kichik guruhlarda ishlash va loyiha asosida o‘qitish kabi usullar o‘quvchilarda taqqoslash, umumlashtirish va mantiqiy bog‘lanishlarni aniqlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, o‘simliklar guruhlarini o‘zaro solishtirish, ularning farqli va o‘xshash jihatlarini aniqlash jarayonida o‘quvchilar bilimni amaliy faoliyat orqali mustahkamlaydi. Bu esa uzoq muddatli xotirada bilimning saqlanishiga xizmat qiladi.

Zamonaviy vositalar – multimedia taqdimotlar, animatsiyalar, raqamli testlar, virtual laboratoriyalar va vizual diagrammalar esa murakkab biologik jarayonlarni tushunarli va qiziqarli shaklda yetkazishga imkon beradi. Ko‘rgazmalilik tamoyili asosida tashkil etilgan dars o‘quvchilarning diqqatini jamlaydi, mavzuga qiziqishni oshiradi va fanlararo bog‘liqlikni anglashga yordam beradi.

Shuningdek, interfaol yondashuv o‘quvchilarda ekologik tafakkur, tabiatga mas’uliyatli munosabat va ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. O‘simliklarning biologik va ekologik ahamiyatini chuqur anglagan o‘quvchi atrof-muhitni asrash zarurligini tushunadi va ongli ravishda tabiatga ehtiyotkorona munosabatda bo‘ladi.

Umuman olganda, “O‘simliklar guruhlarini” mavzusini interfaol metod va vositalar asosida o‘qitish nafaqat bilim sifatini oshiradi, balki o‘quvchilarning kommunikativ, ijtimoiy va ijodiy kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Shu bois biologiya darslarida interfaol pedagogik texnologiyalarni tizimli ravishda joriy etish ta’lim jarayonining samaradorligini ta’minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2022.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Umumiy o‘rta ta’limning davlat ta’lim standarti. – Toshkent, 2021.
4. Biologiya fanidan umumiy o‘rta ta’lim maktablari uchun darslik (6–7-sinflar). – Toshkent: Respublika ta’lim markazi nashri, so‘nggi nashr.
5. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2013.
6. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste’dod, 2008.
7. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2014.
8. Bybee, R. W. The BSCS 5E Instructional Model: Creating Teachable Moments. – Colorado Springs: BSCS, 2009.
9. Slavin, R. E. Educational Psychology: Theory and Practice. – Boston: Pearson Education, 2018.
10. Darling-Hammond, L. et al. Powerful Learning: What We Know About Teaching for Understanding. – San Francisco: Jossey-Bass, 2008.
11. OECD. Innovative Learning Environments. – Paris: OECD Publishing, 2013.
12. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. – Paris: UNESCO, 2017.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.